

De visitatione

frequenti p̄uaricatōe iterant̄ / frequēti sententia debēt condēnari. et velut repullulātia malis radicibus germia crebrius amputari. p̄sertim p̄visitatōem que est que dam applicatio legum ad opatōem ⁊ sua viuificatō. que aliter mortue sunt vel languescunt. ¶ **D**uodecima p̄uouisio ¶ **F**iat ad extremū reductio pulcre pacis tam turpiter exultantis ad habitaculū totius ecclesie. et hoc p̄ imploratōem diuine misericordie. Per morū correctōez / qui nos sua p̄uersitate a nobis deo q̄ separāt. Per conciliū generalis (si ita visum fuerit) celebratōem in quo generales p̄ xp̄ianitatem errores passim sparsi veniret hoc generali remedio corrigendi. ¶ **P**ergebat hoc loco industriosa sedulitas / velle plura / p̄iculariaq̄ sup̄ ip̄o scismate pestifero terminando differere vt de subtractōne. de neutralitate / de beneficioz ad ordinarios reuocatōne. sed modestia repressit dicens. hic neq̄ locum esse. neq̄ tempus. iam q̄z dādus est ait multiloquio tuo finis. ¶ **P**arui modestie / et sub exhortatorio quodaz epilogo cōcludere taliter instituit. Bonus pastor vt audiuit vestra deuotio preclarissima viri patres ⁊ fratres / bonus pastor animā suam dat pro ouibz suis / dicit x̄ps pastor ille qui fecit quod docuit. Nā cepit facere / post docere / vt qui potens erat p̄ius opere / post sermone. ¶ **P**ri^o corā deo de hinc corā populo Dedit animā suāz pro ouibus suis in p̄dicatōe in opatōe in sacramentoz p̄ mortē eius viuificatōe fiat hoc similr a vobis Attendite p̄ius vob / dehinc vniuerso gregi. in q̄ posuistis spiritus sanctus regere ecclesiaz dei / quā adq̄siuit sanguine suo. Quāobrez inueniat apud vnūquēq̄ vestrū conformitē ad p̄missam triplicitatē / et sacrā euangelij lectōnez triplex conditō. Vocet vnusq̄sq̄ oues suas p̄prio noīe ⁊ hoc p̄dicatōe ⁊ familiari exhortatōe. ¶ **V**adat añ eas ⁊ hoc exēplari cōuersatōe ⁊ sollicita directōe Descēdat ⁊ adiuuet eas ⁊ hoc in sacramentoz religiosa ministratiōe. Sic associabūt eū sedula turba / canes latrantes i voce p̄dicatōis Sic audient vocē eius oues. ⁊ sequēt. quia p̄cedet eas in gressibz opatōis Sic demuz cognoscat singulas ex noīe attendēs diligēt vultū pecoris in sacramentoz p̄sertim p̄fessionis exhibitiōe Sic pascet eas tripliciter Pascet verbo Pascet exemplo.

Pascet subsidio Et hoc p̄ seipm qd̄ vtiq̄ sanctius efficaciq̄ est / vel p̄ idoneos visitatores substitutos Adiuuante deo / et oia p̄firmante / q̄ est pastor bonus ⁊ de^o benedictus In secula seculorū amen. ¶ **F**init

Incipit tractatus
eiusdē Cancellarij parisiēsi. De visitatōe prelatorū vel de cura curatorum.

A laudē dei et edificatiōem populi christiani / cōpilata est hec breuis ⁊ rudis cōpilatio / tēpore quo celebrabatur Remis p̄uouiale cōcilium Anno dñi. M. cccc. viij. april collecta tā ex sermone illic habito q̄ ex scedulis ⁊ dictis varijs plimoz. ¶ **E**t in p̄mis cū institutōes canonice / sint inefficaces ⁊ lāguide / nisi per pastozē q̄ est lex viua / demādetur effectui / saluberrimū videt̄ p̄ reformatōe mox ⁊ subditoz emēdatōe / q̄ pastoz iuxta canonicas sanctōes visitet diligēt ⁊ crebro suū gregē / aut p̄ ip̄m aut p̄ vicarios doctos / hñtes plenariā ab eo p̄tatem / in negocijs p̄serti sp̄ualibz ordinādīs ⁊ expediēdis / p̄cipue circa materiā penitētie. put eis visum fuerit expedire. ⁊ cū moderato stipēdio eis ordinādo p̄ platū. Quā in re vident̄ attēdēda p̄ quadā generali re mēoratōe ea q̄ sequūt. cū additōe v̄l diminutōe fm̄ circumstātiāz occurrētū q̄litate. ⁊ cū appositōe remedioz fm̄ prudētiā visitat̄. ¶ **P**ri^o visitatur^o plat^o aliqua parrochia plonatr / aduentū suū p̄nūciat per dies aliquot p̄i^o indicās p̄ scedulam vt si q̄s indigeat p̄silio vel remedio salubri p̄ facto p̄sile sue / siue incōmutatōe vtorū / siue in casibz refuatīs siue in alijs q̄buscūq̄ / sit par^o tali die. tali hora ⁊ tūc p̄fidet̄ aduēiat Indicat̄ p̄terea oibz parochianis cessatō ab oī ope / vt i ecclesia p̄peant ¶ **T**ē^o si visitator sit plat^o / indicet̄ eis vltra h̄ q̄ ad sacm̄ p̄firmatōis digne suscipiēdū se p̄parēt. ⁊ illō recipiat Qui si nō sit plat^o / indicet̄ adire eū q̄ primū p̄mode poterūt Est ei sacm̄ salubre. nec p̄tēnendū dum oportunitas se ingerit ¶ **T**ē^o visitator in principio sui aduētus / poterit ad pplm̄ i ecclesia p̄ sevel p̄ aliū facere p̄monitiōez breuē / p̄formit̄ ad illa q̄ p̄tinēt in tractatulis p̄positis. p̄ eruditiōe simplicii sacerdotū ⁊ populoz / in materia p̄ceptoz ⁊ consētie ¶ **T**ē^o visitator poterit p̄ius si voluerit.

vel postmodum / interrogare ab illo / vel de illo qui deseruit cure parochiali / si sit curatus / vel solum vicarius mercenarius conductus. **I**tem quis est in habitu. in tonsura / in victu / in conuersatione / in eruditione. **I**tem quales redditus sunt in curis et quomodo ministrant. Quomodo ex defectu sufficientis provisionis illis qui altari deseruiunt / eueniunt mala multa. **I**tem de presbiteratus domo. ut viuentibus et reparacionibus tam in ecclesia quam alibi per matricularios seu parochianos faciendum. **I**tem qualia habeat stipendia vicarij. **I**lle qui defuit / sicut tacitum est. Et fiat sufficientis provisio per principalem. siue sit ille curatus. siue collegium. iuxta canonicas sanctiones. Et sciatur quo privilegio gaudet curatus non residens. et si iuste. **I**tem si in parochia sit alia villa adiuncta per succursu. propter quam oporteat eum celebrare duas missas quoadquod in die. et qualiter in illis se habet. Et si in prima missa capit ablutionem quod fieri non debet. quod soluit ieiunium nature. **I**tem videatur si ille sciatur ea que spectant ad officium curati et specialiter in materia sacrorum. ubi maius est periculum. ut sciatur forma per baptismum / pro eucharistia / per absolutioem tam ab excoicatione quam a peccatis / necnon per matrimonio. et per extrema unctione. et si nesciat doceatur. **I**tem sciatur ab eo qualiter se habeat in casibus dubijs emergentibus quomodo circa ministraciones sacrorum / ut circa celebracionem missarum dum cadit aliquid in calicem. vel dum sanguis effluit. vel dum reperitur esse vinum sine aqua in calice. vel in pipide ubi est hostia sacra. iuveniuntur ymes et cetera. **E**t si nesciat doceatur. **I**tem circa baptismum dum puer est baptisatus de obstetrice. qualiter se habeat et doceatur. **I**tem si obstetrices sciatur vera forma baptisandi in parochia sua et super hoc poterunt obstetrices interrogari et doceri / quod hec forma est / spargendo aquam super puerum. **I**ohannes vel cristina. ego rebaptisato. **I**n nomine patris et filii. et sancti spiritus. Amen. **I**tem qualiter se habeat erga infirmos visitandos in articulo mortis. et si nesciat doceatur. **I**tem si celebret semper ieiunium. hoc est quod nihil sumpsit per mediam noctem eiusdem diei. quoadquod post illam horam dormierit et ieiunium sit. quomodo non debet. **I**tem si offendit hostiam populo anquam sit consecrata. quomodo hoc fieri nunquam debet et abusus obrectus corrigatur. **I**tem si vnicuique celebraverit suspensus a iure vel ab homine / per excoicationem quod ab irregularitate inde contra

tra solus papa et summi penitentiarum / tunc absoluit et per hoc doceatur. **I**tem si celebraverit coram excoicationis causa timoris vel favoris. vel quod nolebant recedere. et iuxta rationem siue tenorem. deest sibi consilium. **I**tem si dixerit primam antequam celebret. sicut debet fieri. nisi in die natalis domini. Et si per pollutiones nocturnas aut diurnas / statim celebret super illa re doceatur quid agendum sit. nunc propter reverentiam sacramenti. nunc propter officij sui necessitatem. **I**tem quomodo se habeat in foro penitentie erga confitentes sibi qualiter interrogat de peccatis. qualiter instruit. qualiter absoluit. qualiter remittit pro casibus reservatis. Et qui sunt casus reservati qualiter absoluit excoicatos vel participantem. qualiter iniungit penitentias. Et si absolvat eos qui nolunt habere propositum desistendi a peccatis. ut rancore furto luxuria. Quibus locis et temporibus / audit confessiones. Si per peccatis occultis / dat penitentiam publicam vel solennem / sicut faciunt stulti penitentiarum in principio quadragesime mulierculis et hominibus qui sepe nullam habent culpam aut saltem non publicam super morte puulorum suorum. et doceatur diligenter de omnibus / verbo vel scripto. **I**tem si ecclesiam suam cum sacris ornamentis et sacro crismate et fontibus per baptismum / tenear deceter et honeste et secure. **I**tem si altare suum sit integrum. si hostiam sacram mutat de mense in mensem vel crebrius / vel super his sollicito moneatur atque doceatur. **I**tem sciatur caute secretes apud parochianos de alijs moribus suis ut si sit putes vel concubinari. si sollicitat ad malum mulieres putes / si per iram vel crapulam / fragit sigillum confessionis signo vel verbo. si sit lusor ad tabillos vel aliter scandalosus populo. in tabernis in iuramentis horribilibus. et cetera. Et sic admoneatur ut emendetur vel exciatur. **I**tem quos accipit adiutores in confessionibus audiendis circa pascha. Et si se fratres ingerunt eo tunc inuito / et si parochiani sui omnes seu sibi vel ordinariis ab eo representatis licet ab alijs se dicant fuisse confessos. **I**tem si per negligentiam suam aliqui sperant sine sacramentis vel pueri vel egroti. aut si mulieres habentes pueros ex concubinato / admittit solenniter ad purificacionem. quomodo hoc non debet. **I**tem qualiter denunciant festa. quomodo se fit excessus et laqueus apponitur si necesse est. **I**tem qualiter facit absolutioem generalem

De visitatione

in pascha. et si nescit doceatur et detur sibi forma. Item si habeat statuta synodalia. et si sciat legere ea. et si publicat ea que debet et talibus populo nunciare. et in hoc debent esse prelati paucis contenti quo ad illa que concernunt temporalitatem ecclesie. sed magis de salute provideat animarum. Item si sciat cantare et legere in missali diuine legis. et si denunciat suis parochianis et qualiter. Item si habeat in scriptis tenorem generalium preceptorum. si sciat septem peccata mortalia. et videat de doctrinali simplici. vel de tractatulis alijs ad hoc ordinatis. quoniam hec sunt magis necessaria et utilia quam sole constitutiones synodales ut dictum est.

¶ **Q**uod post inquisitiones de moribus curati vel sui substituti poterit fieri inquisitio ab eodem vel ab alijs probis super conditionibus parochianorum et hoc caute in generali petendo quia uicia magis regnant in parochia. et per hoc posset uisitatoꝝ sermo melius adaptari. Inquirat ergo si in parochia sint plures excommunicati. in quibus casibus. ut uisitans possit ad eorum absolutiorem procurandam melius procedere. Item si regnant ibi hereses. sortilegia et qualiter et si sint superstitiones in ligaturis scripturis et breuius appensis. si blasphemie si ysure si false mercediones. si furtum si peccatum contra naturam. si adulteria et similia. quod per ista. poterit uisitator predicatorem vel uisitationem suam. vel confessionem fructuosius adaptare ut dictum est. Item si parochiani bene seruent festa principalia. ueniendo ad missam. et stando per totum. vel si recedunt sumpta aqua benedicta. vel post eleuationem corporis christi. Note hic de moderatiōe qualiter fieri possit in tot festis. siue per concilium generale. siue per puincialia de consensu eiusdem concilii generalis. Et note de festo trinitatis solemnizando per papa nouiter instituit. Item si soluunt decimas. de quibus et quibus. Si ueniunt omnes ad confessionem saltem in pascha ut tactum est. et si sciant pater noster et credo. et si dicunt illa. et si non compellunt ad illa scienda et dicenda. Item si uerantur ab officarijs prelati vel alterius qualiter. super his uideat uisitator. Item si testamentorum executores faciunt. moneant et cogant. Item si fuerint inter aliquos inimicitie capitales. et sic finiant. per poterit fieri

Item si sint lites morte inter eos et quibus causis et si possent ad concordiam summarie conuocari. ut tactum est iuxta hoc moneant simpliciter querat. Item si ieiunia ecclesie obseruent. vel si irritent. Item si schole habent per uenibus. Item qualiter instruuntur pueri in parochia et alia loca uisitando siue sit in religione siue alibi. quod a pueris debet inchoari reformatio ecclesie. Et prohibeat hic nimiam familiaritatem fratrum et sororum adinuicem et cum parentibus. quod iacendo cum eis. aliquando suffocatur in corporibus. et deterius aliquando puenit in moribus. uideat igitur quod sint schole ubi non sunt. Item si morientes in puerperio aperiant. ut infans uiuam recipiat et baptisetur quam hoc expedit. sed cum cautela. Item qualiter se habent parochiani in ecclesia reuerent et ordinate et quod. et si non moneantur ipsi nec fiant ludii diabolici fatuorum. Item si fiant sermones apud eos et quomodo missi sunt. et quid dicunt super materia indulgentiarum si irrationabilia aut mendacia essent. uideantur. Item si laici et mulieres intrant chororum. et si dicunt choreas in locis sacris. et si illic celebrant conuiuia. et si induunt vestes sacras. et si sic corrigant et prohibeant. Item si irreuerenter se habeant dum baptisant sui pueri et dum sunt matrimonia. vel in alijs sacris. ridendo iocando garrulando et si fiunt nuptie. cum bannis et in ecclesia parochiali. Item si infirmi prius querant medicos aliarum quam corporum. et iuxta hoc quod fieri debet moneant. Item si parochiani turbant. vel per canes. vel per infantes clamantes. diuinum officium quod nequaquam ueniens est fieri. Item si diebus festiuis exercent a secularibus iusticiam rixas. torture et questiones ad mortem et si ipse diuini ne offendant ante mortem. quod omnia fieri non debent. Item si quod loquunt irreuerent de prelati et dominis et alijs scandalum procurantes non correctorem. Si querunt extremam unctionem in infirmitate. Si abortiuos et excoicatos sepeliunt in cimiterio. Si exercent mercaturas in festis et locis sacris. et si exercent tunc opera uulgaria. Et si in ecclesia sint arce siue necessitate guerrarum. et per hoc doceant quid agendum est. Item si parochiani excedunt in crapula et ludis prohibitis. et si libis. specialiter in nocte natalis domini et alijs uigilijs sacris. et super his doceant. Amplius si sint alicubi in dei. uideat quod non seducant christianos. nec signis careant distinctis. et si uelint conuerti. non omnino spolientur suis rebus.

Amplius si in parochia sint domus religioſorum & hoſpitalia. fiat inquiſitio ſm ſtatutis eorundem. & qualiter ſeruant vota ſua. ſpecialiter continentie & paupertatis ſine appropriatione. quomodo curant de pauperibus & ſpecialiter in ſpualibus. et ſi antequam recipiant infirmi/ conſiteantur. que admodum ſit in domo dei pariſius. Item ſi illic ſint monachi compatres. Si obligant eccleſias ſuas. et ſi ſic prohibeantur.

Rurſus applicet ſe viſitator per ſe vel ſuos comites ad audiendum confeſſiones diligenter et mozoſe/ tam magnorum quam paruorum/ modis idoneis. et ſm inſtructiones alibi memoratas. preſertim que ad peccata carnis/ que difficilius extrahuntur. nam in hoc ſtabit fructus principalis reformatioſis. **I**tem ſi ille que deſeruit cure reſtus fuerit idoneus deſi ſibi bona preſuppoſitum casibus occultis reſeruat. et preſertim que ſunt repetita. et erga iuuenes et feminas. **I**tem ſi non reperiat eſſe talis/ inſtituat in proximiori loco vnus idoneus ſecularis/ vel religioſus/ tanquam penitentiarius/ ad quem poſſent remitti parochiani ſup talibus caſibus reſeruat. et ſup habendo conſilio iſta libus dubijs conſcientie. **I**tem de pbata appoſitione remediorum per viſitantes expediat vt habeat et haberi faciat/ tractatque breues. per parochianos in vulgari de examinatōe conſcientie. et de caſibus reſeruat. ad hos vel ad illos. cum ſtatutis ſinodalibus abbreviat. per cognoscendo que ſunt forme preſciſe ſacrorum. necnon de preceptis dei. atque ſimilibus. **I**tem pro tractado certum et fructuoſum modum reſeruandi peccata. videt primo quod nullus caſus debet reputari reſeruat. apud pueros et puellas iuniores. xiiij. annis propter cauſas in quadam quondam epistoſa notatas que incipit. Pontificali dignitari. **I**tem modus traditus in ſinodalibus domini epiſcopi Cameracenſis. videt idoneus paucis additis aut remotis. Primo loquitur episcopus ſic dicens. Reſeruat. nobis maiora peccata. videlicet peccata contra naturam in viris ultra. xx. annos. homicidia. incendia. ſimonias. hereses. apoſtaſias ſacrilegium ultra quadraginta ſolidos. inceſtus cum patre matre filio. filia. ſorore. fratre. et cum religioſis mulieribus ac preſeſſis. iniectioſes violentas manuum in parentes ex deliberatōe factas. ſortilegia in ſacramentis. videlicet in eucharistia et chrismate. oppreſſioſes paruulorum voluntarias et

procuratas. negligetias parentum in igne. vel aqua natos pudentium/ piuria ſolennia et fidei fractioſes ſolennes in terra noſtra. votoſum ſolennium transgreſſioſes. maleficia impediencia coituſum coniugatoſum. procuratioſes ſterilitatum vel abortiuorum/ pinationes veneni. magnas blaſphemias deo factas. caſus eorum que falſificat lras curie noſtre. vel abutuntur eiſdem. oſes excoſicatiōſes/ tam a nobis quam a canone lras. exceptis inferius notatis et expreſſis. et oia alia peccata/ iſtis grauiora. **C**asus penitentiarum per decanatus commiſſi. committuntur penitentiariis noſtris generalibus per decanatus deputatis. Peccata contra naturam in omni etate a mulieribus perpetrata. et a viris infra. xx. annum pollutiones manuum in omni etate. piuria et fidei fractioſes que non fuerunt fracte in curia noſtra votoſum non ſolennium transgreſſioſes. iniectioſes manuum in parentes vbi non fuit leſio grauis vel deliberatio. ſortilegia que non ſunt de eucharistia vel chrismate. iniectioſes manuum paruulorum in clericos vsque ad. xx. annum oppreſſioſes paruulorum non voluntarias ſed caſuales. clandestinas nuptias. inceſtus. exceptis patre. matre. filio. filia. fratre. ſorore. omnia adulteria/ hoc ſaluo/ quod ſi clandestine nuptie inceſtus adulteria per duos teſtes aut plures qui his interfuerint/ aut alias per comenſam famam vel infamiam pbare poſſint/ prius ſuper his eccleſie vel noſtra iurisdictionem exercentibus ſatisfaciant. **I**niectioſes manuum in clericum vel ſacerdotem. vbi non eſt enormis leſio que tamen ſi probari poſſit (vt predictum eſt) prius eccleſie et leſo ſatisfaciat. **S**acrilegia vsque ad. xl. ſolidos. ita tamen quod debita ſi/ at reſtitutio eccleſie de eiſdem. **O**mnia peccata in quibus curati habent poteſtatem. **I**tem reſtitutioſes incerte conuertende ad pios vsus. **C**asus qui preſbiteris parochianis curatis et eorum vices gerentes/ committuntur Inordinatus concubitus cum mulieribus. mollicies et peccata contra naturam in etate puerili/ in viris vsque ad. ix. annum adulteria ex parte viri prouenientia/ damnificationes et furta/ dummodo fiat reſtitutio eccleſie/ iniectio leuis manuum in parentes/ ſacrilegia in rebus minimis et comunibus/ vbi non eſt horroz et turpitudō/ periuria priuata in quibus nullus danificatur. ſtuprum virginum abortus non procurati ſed caſuales

De visitatione prelatorum

De casibus nobis aut penitentiariis nostris reservatis/curatis et eorum vices gerentibus/excepto mortis articulo aut alia manifesta necessitate/absolvere omnem interdicimus potestatem. **S**acerdotes vero/confessiones mulierum cum quibus peccauerunt aut fautorum et mediatorum non audiant. donec saltem de peccatis inter eos/alijs confessi fuerint competenter. et cessauerint infamia/si qua fuerit propter hoc contra eos. sed mittant eos ad honestos et idoneos confessores. **A**c ibidem notetur quod hic expediret in provincialibus esset maior autoritas collata a papa/circa ordinem casuum reservatorum/et irregularitatis/ut salubrius pvideretur.

Quero si talis visitatio de qua loquimur non fiat per parochias/videtur tamen ista diligentem esse interroganda sigillatim a quolibet curato et vicario eius/semper statum suum. et hoc dum venit ad sinodum episcopi et aliorum. et hoc vel publice vel ad partem vulgari lingua vel latina. putet expedientius vel utilius esse videbitur ad laudem scientium et nescientium verecundiam ac doctrinam. **I**tem fieret talis examinatio de omnibus quod ad regimen curarum/piusque eis littere concederent. **I**tem domini prelati et alij habentes iurisdictiones poterint facere speciales instructiones pro inquisitione facienda super abusibus quod dicunt fieri in curiis suis. ut sciant et pvideant. tamquam incipientes reformatores a seipso et a domo sua. **I**tem notetur hic de iuramentis officiariorum requirendis et servandis quoniam ordinatum est quod multa facto iurent. sed ferre nihil observant. **I**tem de iuramento exacto ab illis quod questionantur. vel per impositiones a mercatoribus. quod tamen iuramento non stat. cum finis omnis controversie sit iuramentum secundum apostolum. **N**am per ista gradus laqueus ad pueria etiam publica et solennia procurat. **I**tem de testamento expediendo sine tali sumpta et tactu in iudicium graue animarum quod torquetur in purgatorio. **I**tem de excoicationibus tam frequenter et leuiter fulminatis a iure et iudice. **I**tem si absoluat iudicialiter ab excoicatione pfitentem iteque sacramentaliter. quod sic oportet fieri. ut super his fiat declaratio per hoc sacro concilio. iuxta institutiones olim et nouissime venerabilem vniuersitatem parisiensem. compositas. **E**t licet sententia excoicationis non ligat ut excoicatus vitetur nisi sit iudicialiter pronunciatum esse talis. **S**ed irregularitas non incurritur per excoicationem. nisi sit declarata per iudicem. et ita

de filiabus quod multos tollerent laicos animarum et inde melior ordo ierarchie civilis seruetur.

Item de promotoribus quod dum faciunt excoiciones iniustissimas nihil soluit de expensis/nec puniunt. sed reportant salaria sua ab innocentibus absolutis diffamatis et exceptis.

Item de applicacione per emendas taxatorum in pios usus et publicos. quod aliter est scandalum contra prelatos in populo. **I**tem ad euitandum notam vel spem simonie in omnibus vbi dantur pecunie ad ministrandum spiritualia sic sunt ordines. sepulture. baptismi. missae etc. **E**xpediendum videtur et conformiter ad iura. aut quod nihil recipere. aut cum moderacione maioribus. aut quod plus daretur spiritualia quam aliquid exigeretur vel recipere pale. sed postmodum querentur conuicta. que si reuerentem contumaciter solui/seret tunc honeste actio contra tales. **I**tem hoc esset interpretandum si iura olim tradita contra dantes aliquid in omni re spirituali/et in introitu religionis/sunt in sua seueritate seruanda. sicut apparet quod non. alioquin ferretur ecclesiasticorum cetus in damnationis statu esset. fiat igitur declaracio. **I**tem in ministracione ordinum fiat diligentior inquisitio et obseruacio etatum institutorum per canones. et hoc per religiosos sicut per alios. **I**tem idem si sint priuilegiati. quia hic est laqueus formidabilis per prelatos et pro talibus ordinatis perpter suspensionem et alias penas iuris vel perpter defectum prelati in intentioe. quia pducunt publice/et intendunt tales ordinare. ut subdiaconus in. xxv. anno nedum propter scientiam sed etiam propter mores. **I**tem quod non promoueant sine certo et stabili titulo beneficii vel patrimonij sine fraude. **I**tem sciant competenter loqui latinum et intelligere. **E**t pvideat quod non sint ut sacerdotes in scandalum. et hoc pfiteretur ponere modum tot missis quas habere volunt in domibus suis comuniter homines parui status. **I**tem denunciare recipientibus sacros ordines quod faciunt votum castitatis solenne ne putent se liberos ad fornicandum sicut farui quidam putant. **I**tem contra predones et veratores terrarum ecclesie videtur procedendum per viam publice et pie predicacionis ad dominos. insinuando grauamia particulariter. et ostendendo pericula suarum animarum nisi pvideretur. et non dando onera denunciacione curatis aut suis vicariis. quia nec audent nec possunt exequi

Item querat executio constitutiōis quā papa fecerat pro theologis. immo verius pro ecclesijs. vt scz in qualibet ecclesia cathedrali et collegiata notabiliter/ sit vna prebenda effecta in ppetuū pro vno theologo qui legere docere et predicare sit astrictus. Similiter prouidēdum esset abbatibus et monasterijs qd nō carerent viris doctis et eruditis etiam a puero/ meditari in lege domini die ac nocte quia in tali quidē de diuinis intelligerēt aut saperēt. **I**tem reformetur honestas in diuino officio et seruitio/ contra ludos fatuoz/ contumeliosos deo et ecclesie. et per excommunicatōem et priuatōem distributionū vel incarcerationē. **I**tem cōtra garrularōes indecoras in choro spe seruitij et sicut nonē constitutiones aut iam edite cōseruent. **I**tem deberet fieri specialis inq̄sitiō vt visitatō pro mendicantibus tam in facto sermonū confessionū q̄ aliorū. et specialiter q̄ eurent cōsortia feminaz in camerulis. et de tractōnes in sermonibus. et fabulas inuiles. et assertiones temerarias/ diffiniendo aliquid generaliter esse peccatū mortale vel non esse. Et querat. qualiter in pmissis se ingerūt. et si cōtra decretalem omnia vtriusq̄ sexus. Item querat de quibus peccatis remittūt ad penitentiarios. qz dicit qd aliqui absoluūt ab omnibus. **I**tem si ministrent sacramenta. phibita/ cōtra phibitionē iuris. si predicāt contra prelatos et sepulturas et decimas. si admittunt excommunicatos a iudicijs/ ad sua cōsortia in diuino officio seu seruitio et ceteros. sicut fertur ab aliquibus esse. **I**tem pro prioratibus desolatis/ vbi non sunt nisi vnus vel duo religiosi sepe in scandalū sui et aliorū. esset prouidēdū/ quia dū redeūt ad claustra/ turbant alios nec proficiūt. **I**tem de obseruatione benedictine pro monachis nigris et alijs videant illa que necessaria sunt/ declarent. **I**tem videat de modo conferēdi bene et libere beneficia in casu reductionis beneficiorū ad ordinarios et de reliq̄s cōsequētibz. **I**tem prouidēdū est in excessibus visitatiū plus sepe ad q̄stū et pompā et destructōem q̄ edificatiōem. et ordinem circa moderatā. **I**tem videatur de modo habendi certā contributiōem. p tota prouincia/ ad defendendū et prosequēdum ea que fuerūt ordinata. Et q̄ ipsa viriliter et prudenter exequātur/ vsq̄ ad ali

ud prouinciale conciliū et de triennio ad triennū fieri debet ex pena apposita vel ordinetur alia/ conseruet et declaretur. Similiter qui debent cōparere et qualiter. Item si expediat tres vel quatuor prouincias quandoq̄ cōuenire. Item si ordinetur cōformiter ad decretalem aliq̄ qui habeant inquirere reformanda p q̄libet diocesi. et referre auisamenta prouisionū decētū/ in seq̄nti concilio. **I**tem fiat in qualibz diocesi monitio similis illi quā eps fecit parisiens. contra loquētes sub specie ioci cōtra fidē et sacramēta. vt scz audietes/ denūcient tales eps loci vel officiali vel suo curato/ infra octo dies aut q̄prio p modo pōt fieri. Et hic essent grauē cantilene eronee et lubricę contra honorē matrimonialis sacramti cōposite/ prudēter fm locoz et temporū et mox q̄litates. **H**ec in q̄ plus in modū cuiusdā mēozialis q̄doctrine subtilis notata sint. det autē in exequēdis spūs sui robur deus q̄ est benedictus in secula. Amen. **F**init

Bermo eiusdem in

dominica. xix. post pentecosten de quatuor domibz. Et potest dici in dedicatōe ecclesie

Uade in domū tuā. Originalliter Math. ix. et Mar. ij. et recitatur in euāgelio dñice currentis. **E**t si hec xpi vox ad me traduci p̄t q̄si me iubeat in domū regredi et increpans dicat. q̄re tu enarras iusticias meas et assumis testamētū meū p os tuū. Attamē qz sic op̄ est mouēdi audaciaz p̄stat palyticus hodie a peccatis simul et morbo curat in illa quā ingressus fuerat xps domo. Sic agā. eo modo i domū vbi xps grabato proprie fragilitatis instrat plena fide deuoluat. q̄tin morbidā ipse palyticus mee mēris eiciat. Et q̄ illa est xpi domus reuerendi p̄ces? Domus haud dubie de q̄ in hymno canit Domus pudici pectoris templū rep̄te fit dei Domus in sup quā p asilo et tutissimo oim criminosoꝝ refugio xps in celo lōge p̄clariorē quā olim romulū in latino p̄stituit. De asilo romuli florius in epitomate libro primo. **H**ec domus est ad quā te iubere Iesu p̄go/ in qua sanari custodiri q̄ cōfido/ ac p̄ inde verbū tuū te consentiente grat̄ eloqui/ ad quam cum gabriele nos omnes accedamus precor dicentes. **Aue Maria**

Sermo factus dominica

Vade in domū tuā. Apud indoctos/verba domini ac saluatoris nostri Jesu/humilia quidē aridaq; vident. Qui si autoris sapientiam perpenderent (Ipse enim est in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi Colof. ij.) intelligerēt profecto ea verba multa sententiarū maiestate plena esse. multa insuper sensuum varietate secunda. Nihil in eis ociosum reponi putanduz est. nihil quod nō fidē edificet. mores cōponat. spem erigat. caritatem corroboret. et ad beate felicitatis desiderii accendat. Tot quippe sensus/verbi auctor intendebat (fm guilhel. parisiens in de fide et legib⁹) quot ex eo elici vel quomodolibet inspicere veritates possunt quemadmodū deus tot in re creata bonitates quot ex ea perueniūt bonitates preintendit. Qua in re perspicuū est sacram scripturā. pro immensa capacitate sui/domū et omni parte amplissimā existere. in qua fabricatrix sapientia/mensam posuit copiosissima ciborū omnium suauitate refertam. Sapientie nono. Leterū veluti speculū cōcauū quatuor facies ex reflexione varia radiorū visualium ostendit/nō aliter inspector solers verbi diuini. quatuor saltē veritates fm quadruplicē expositionis modum poterit intueri. **Q**uōd vt manifestius fiat et ad collocandū nostre collationis fundamēta ordinē q; in dicens obseruandū/ad thema nostrū cōuertatur intucius. **V**ade inquit in domū tuam. Potest certe domus ista/ad materialē hominis inhabitatōez referri iuxta sensum litteralē. quomodo sumptū est in locis scripturarū innumeris. nominati Luc. ix. vbi christus ad zacheū dicit In domo tua oportet me manere. **P**otest secundo per domū ecclesia militans intelligi iuxta sensum allegoricū. prime ad Thimoth. ij. Scias quomodo oportet te in domo dñi cōuersari. Et. ij. ad Thimo. ij. In magna domo nō solum sunt vasa aurea loquitur de p̄speritate hominū in ecclesia. **P**otest subinde domus ista/hūanam significare conscientiā. iuxta moralē intellectū Debreozū. iij. Filius in domo sua est. que dom⁹ sumus nos. de qua per psal. Ambulabā in innocētia cordis mei in medio domus mee. **R**ursum q̄rto. p̄ domū hanc/ celestis accipit paradysus/fm sensum anagogicū Joh. xiiij. in-

quit x̄ps In domo patris mei mansiones multe sunt. Et in psal. Beati qui habitāt in domo tua dñe. **Q**uis igitur phibet. R. p. his animaduersis/arbitrari saluatore nostrū Jesum christū quadruplicem ad minus in p̄cassumptis verbis dedisse monitionē quasi dixisset.

In domū tuā que ē material' structura iuxta p̄mū.

In domū tuam q̄ est militans ecclesia.

Vade In domū tuam que est p̄pria conscientia.

Postremo in domū tuā que est felicitas et gloria

Dū hec iacta sunt fundamenta ait Laetantius ex verbis Tullij/quib; supedificare volens/quatuor cōponā oratōes moderaturus vtriusq; q̄ad potero stilum p̄rius magno p̄cauens ac studens ne fmo frivulus illiberalisq; difformet ac sordet. dehinc elaborās vt talis sit qui intelligatur sed ab intelligentib; tum verbaq; latina sciētibus. Prima autē oratio nostra erit fm historiā miraculi christi p̄mendatiua. Secunda erit fm allegoriā ad ecclesie gubernatōnem hortatiua. Tertia erit fm moralitatē/ad conscientie habitudinē inductiua. Quarta vero erit fm anagogiam ad felicem beatitudinē inductiua. Et has duas vltimas p̄ collatōne reseruatās esse volo.

Primā que aliquātmū speculatio nis habet aggredior referare. Magnū est patres incliti/magnū et ad erigendū sursum animos p̄cipuū/hodierne euangelij miraculū. q; et piā fidelium corroboret credulitatē. et execrabile incredulorum p̄tra deitatē x̄pi blasfemiā radicitus exterminat. Qd vt pateat/historie veritas summata ad memoriā reuocet. **E**rat in capharnaū vir quidā/cui⁹ membra palytis adeo dissoluerat/ vt nec se ferre nec ulla cōpage subsistere posset. sed emortuū et q̄si coherentia in seipsa collabebantur. Neq; enī a corde. vitalis calor p̄ meatus fibrarū diffundebat in art⁹. quippe emarcuerat aut ex frigore constringente. aut humore supfluo opilante. siue in eis viuaces nervos corrugauerat calor nimius/siue vulnus inciderat. Hunc egrotantē grabato puolutū. hoīes quatuor/p̄ tecta domus/ante christi pedes demittūt. **D**ira Jesu

benignitas. mox nanq; suam deferentiã
 q; fidem intuitus cum a pctis tanq; egrit
 tudinis radice primitus absoluit. Dein
 de agnita inculpataq; blaffemoꝝ iudeo
 rum cogitatõne/sanitati eũ restituit. **U**
 gozem insup. domũ vsq; p̄gendi/grabatũ
 q; ferendi cumulauit. Tolle inq; grabatũ
 tuũ ⁊ uade in domũ tuã. **N**õ hec huma
 nis opibus/nõ arte magica pueniũt/ ait
 monicus rapax ad enea eneyd. xij. maior
 ait deus. Non adhibet est herbarũ fucus.
 nõ pegrinoꝝ vis lapidũ. sed solo iuben
 tis sono/repente exiliũt nerui. nutãt uene
 medullis sanguineq; introzsus imbibit
 calefcũt ossa rubet cutis. ⁊ inertia langu
 daq; olim mēbra p̄rijs exultant officijs
 restitui. **E**n grande stupendũq; miracu
 lum. **E**n preclarissima humanitatis xp̄i
 dignitas que tanto in ope diuinitati sub
 seruiuit/vera eni pbabilitate dici p̄t (quã
 uis ⁊ trariũ dñs Durãdus opinet. iij. sen.
 di. it) q; in om̄ib; xp̄i miraculis/sua hũ
 nitas propter ipsi ad uerbũ ypostaticam
 vnionẽ/tanq; causa scõã principissima
 cõicauit. ⁊ in hoc eminẽs est quedã ip̄i
 (vt ita loquar) om̄ipotentia ⁊ p̄rogatiua
 singularis sup ceteros homines sanctos p
 quos tm̄modo meritoꝝ sine eozũ causa
 li ⁊ cursu/mirabilia patrata sunt. **E**xur
 ge nunc quisq; ades/ tolle grabatũ p̄rie
 fragilitatis. ⁊ uade pedib; mentis i domũ
 hanc in q; audis tam gloriosum opus fie
 ri. **C**ircũgyra ratiõis oculos/vt luce fidei
 collustrent. atq; effectũ puro considera/ q;
 niam hic triplicẽ opata est xp̄i diuinitas
 In pctõꝝ relaxatõẽ In cogitationũ agni
 tione. In subita palitici curatõẽ. **H**ec nẽ
 pe opa diuinitatis esse p̄ria/ hieronimũ
 omenis testis est ⁊ ex scripturis colligitur
 De pctõꝝ dimissioẽ **I**saiã. xliij. Ego dñs
 qui deleo iniquitates De noticia cogitatio
 nũ. ij. Paral. vi. Tu solus nosti corda fi
 lioz hoim. De miraculoꝝ opatõẽ in p̄s.
 Facit mirabilia magna solus. **N**õ in de
 secretis secretoꝝ **A**risto. nõ siluit **O**pator
 inq; miraculoꝝ vnus ⁊ sol est deus **T**ria
 insup p̄sonis diuinis appropriata/hoc i
 actu cõspicim. **N**õ ergo opificis xp̄i dif
 fiteamur diuinitatẽ. **C**lemẽtie sp̄s sancti
 index est criminũ absolutõ **S**apie filij in
 spectio secretoꝝ. potẽtie patris morbi de
 pulsio tã subita equidẽ ⁊ plenaria vt pali
 tico inheret xp̄s. **T**olle. ⁊c. **S**⁊ ecce in

domũ istam vbi xp̄s opat/veluti quondã
 in domũ **L**oth. irruit p̄fida increduloꝝ
 diuinitatẽ xp̄o eripientiũ turba q; incõdi
 to murmure obstrepens dat sine mēte so
 nũ vt **D**aro ait. acclamãs fragilia hec eẽ
 immo nulla ad diuinitatis in xp̄o attesta
 tionẽ argumenta. **Q**ualiter inquit pro
 bat xp̄i diuinitatẽ/ peccatoꝝ relaxatio cũ
 moysaycus sacerdos pur⁹ indubie homo/
 id habuisse legat officiũ **L**euiti. iij. **E**t si
 respõderis eũ nõ abstulisse peccata auto
 ritatiue vt xp̄s. s; q; duntaxat ad pctõis
 cũ deo reconciliatõem p̄ ip̄m sacrificiũ ⁊ p̄
 cum fiebat oblatio. **N**on euadis inq; he
 reticus/ obijcio nanq; tibi p̄sbiterũ noue
 legis/ q; autoritatiuo verbo instar xp̄i vt
 tur dicens **E**go te absoluo ⁊c. qd plus au
 toritatis arguere videt q; dicere. dimittũt
 tibi pctã tua. **H**anc calũniã de medio tol
 lit trimēbris de p̄ate distinctio q; sup. iij.
 sententiaz dist. ij. cõiter notata est sto. ar
 guit **B**onauen. **E**st itaq; in relaxãdis cri
 minib;. potestas autoritatis. potestas ex
 cellentie. ⁊ p̄as nuda ministerialis. **P**ote
 statẽ autoritatis dicim. que sic summa est
 vt nulli alteri in sua actioẽ innitãt. ⁊ illaz
 soli dei propriã esse cõstat. **P**̄as excellen
 tie quãuis ab altero fluat atq; deriuẽt. hec
 tamẽ est cũ prerogatiua/ quã ministerial
 ptas nõ obtinet. **E**t que sine sacrificio si
 nẽ sacramẽto/ sine formaverboꝝ determi
 nata/crimina diluit. ⁊ ministeriale ordi
 nat tribuitq; p̄atem. **C**õcedit igit̄ sacer
 dotibus ministeriũ peccata dimitten di.
 nec tamen diuinitas eis ascribat̄ **I**n xp̄o
 autem duas alias insuisse p̄ates autori
 tatis sc; ⁊ excellentie si cõuincim. eundẽ
 concludim. deũ esse. quia nemini qui de⁹
 non esset collate sunt/ nec vt cõmunicarẽ
 tur cõgruebat. **C**õuincim. autẽ **U**ides ei
 qm̄ peccata palitici/ absq; confessioẽ siue
 sacrificio ordẽ sacramento ve deleuit/ me
 rito humanitatis ⁊ diuinitatis ip̄erio **I**n
 uat nostrã banc assertõẽ/ palitici fides
 ob quam in aĩa pariter ⁊ corpore sanatus
 est. **C**redidit itaq; filiũ hois illa predictũ
 esse potentia quã sibi inesse iudaica impi
 etas detrectabat **I**lla autẽ que alia erat q;
 autoritatiua/ excellensq; potestas pro cu
 ius attestatõẽ miraculũ patens subinde
 monstratũ est. vt sciatis inquit **J**esus q;
 filius hominis potestatẽ hab; in terra di
 mittendi peccata. **T**unc ait palitico.

Sermo in dominica

Surge et tolle grabatū tuum. zc. Ac si est dicere indeis estimares. Per hanc quā foris intuemini curatōem. interiorē negare nō potestis. nec arguere me mēdaciū in re occulta quādo palā miraculose verba cōfirmo.

Insurgit rursus scdo hereticus clamor. z impugnare cessareq; nitit alterū diuinitatis in xpo asseuerāde argumētum. de cogitationū cognitōe. Nam et pphete inquit. quibus nlla diuinitas tribuitur nō mō secreta aliq; cordiū penetrati sunt. quin etiā plima ab hoibus nōduz cogitata pdixerūt. Quid rñdebimus. p. r. plane fatebimur z pphetas occulta multa preuidisse. cuius cām inuestigātes Arest. Anicēna pluresq; phoz. eos esse dixerūt hoies purissimi intellectus. quē nec ceca yiciozū caligo obnubilaret. nec tumultuantiū curaz strepitus a tranqlla sede contemplatōis abduceret. z p inde anima ipsoz. vice speculi tersissimi politissimi in omni parte cōformis fingebat diuine illustratōis radiū suscipies abditaq; pgnosens. Veruntū a tractatorib; catholicis rector verior q; prophetaz ratio assignatur. miraculosa sancti spūs ispiratio. quā q; ea que dicūt. vehementes sint ad pphetandū dispositōnes. Quid igit. qualr in christo potius q; in pphetis diuinitatē pbat cogitatōnū agnitio. p. r. optime. Quia si ppheta eēt (vt hoc z alia eē plima indicāt z machomet ipse cōcessit) Si talis insup qui diuine illustratōis princeps esse mereret. erat absq; dubitatōe bonus iustus veraxq;. se autē deū esse asseruit. cui p consequens est credendū. Alioq; nō bonum sed blasphemū confiteri necesse est. qd impiū credere. omnis eius vita. oisq; doctrina diuinis oraculoz z miraculoz vallata testimonijs patefecit. Qua de re. Thomas bragō. in summa. li. i. pte. xxxij. primi corollarij pmi capituli. copiose descriuit.

Sz ecce tertio adhuc indignatōri fremitu cōclamat increduloz multitud. asserens pcedarioz tū admiratōne tum dignitate miracula. alijs in domib; per homines puros effecta q; hic p xpm. quoz si nullus est deus p hoc indubitanter nec ex simili xps. Et vt de grandi hystoriarū aceruo pauca colligā. obijcit nobis iudeus Helizeū qui filiū sunamitis defunctum sua in domo viuificauit. iij. Regū iij. Et q; amplius obstupescet. sol^o osiū

suoz contact^o in cadauer humanū aliam simul et vitā pfudit ibidē. xij. Opponit nobis arrianoz secta. suscitātā in cenaculo tabitā p Petz Actū. ix. Et aliū in porticu templi curatū. Act. ij. Nec miret hec xpian^o. cū pollicit^o sit xps dicēs. Qui credit in me opera que ego facio faciet z maiora horū faciet Joh. xij. Ex si q; dixerit vt dñs Armachan^o de. q. ar. li. ij. z ca. vltio. Et sicut Nicola^o de layra ponit vbi supra q; Petrus aut alter. non ideo deus p hec miracula cōuincit. quia nō propria z imperatiua virtute vt xps. sed inuocādo orādoq; pegit. id facile reuellit Umbra nāq; petri z helizei ossa. z sudaria pauli. nō oras se. certum est. ymbra tamē petri z sudaria pauli etiā absentis. certū est opē salutarē rā prestiterūt languētib; Actū. ix. z vt dictū est Helizei ossa. vitā sepulto cadaueri refuderūt. Nunqd insup orauit xps miracula faciens fleuit in seipso turbatus est Joh. xi. Sciebā inquit pater q; semp me audis. Deinde gentiles ydoloz q; cultores. de suis miraculis. celebres nobis ingerūt hystorias. quozū multa complexus est Valer^o. li. i. ca. de miraculis. Narratq; Tarquiniiu cotem nouacula secuisse. z vestalem virginē. cribzū aqua tybris impleuisse. Lōmemorat et hoc idem cum alijs Aug. x. de ciuitate dei. ca. xvi. Suetoni^o quoq; tranquill^o. li. de. xij. cesarib; Vespasianū impatorē refert cecū illuminasse. et alterius debile crus solo calcis tactu solidasse. Josephus p. terea secundo antiquitatu ab alexandro macedone. p amphili. cū mare fuisse diuisum narrat. sicut a moise rubrū. Pro his vide si liber Bragō. vbi supra. Ad extremū mirabiles artū magicarū effectus quis nō audiuit. lege in literis Exo. ca. viij. de magis pharaonis. Et qd vt gentius est vide phitonissam. Samuelis prophete vere suscitatricē. put littera sonat primi Regū. xxvij. ca. Et aug. opinatur in epistola ad Felicianū. Et ponitur in glosa ordinaria primi Regū. ca. allegato.

Quis ergo nō desistat xpm eē deū cōcludere ex miraculosis opibus. cuz hec audiat videat z ppendat. **D**agna vtiq;. R. p. difficilis z pplexa hec questio est vbi de verozum a falsis miraculozū discrerōne tangitur. et eam a doctoribus. p raro funditus euacuātā repimus. Himi. rum si ad me altior peruenerit q; aut inge

nio tenui comprehendere valeat / aut arido
breuius sermonis eloquio complecti. Dicam
tamen aliquid ne de silentio nostro gaudeat
at super nos inimicus. **E**t teneam in
primis / nullum proprium veredictum miracu-
lum ab alio quam a deo posse creari / quoniam solus
est qui super omnem causarum naturalium cursum
et ordinem dominatur. Non preiudico tamen pri-
uilegio humanitatis christi singularissimo.
Nec enim demoniorum / nec angelorum / nec
terre complexionis / nec astroz nec huma-
ne imaginis / quasi miraculorum factricem
Zuicenna. iij. sui de anima posuit. Late
virtutis sunt / ut vel creent aliquid / vel absque
certo causarum naturalium concursu formet.
quibus plerumque tam secreto celerique fiat motu
hominum causarum applicatio / quod actio que na-
ture est miraculo deputetur / presertim ab
indoctis et in philosophia ceterisque artibus
pari eruditio. **A**mplius scire veniat quod
sicut apud homines moris est quod in attestatio-
ne litterarum / sigillum appendit vel apponit
signum proprium / non aliter de miraculo
vero verum operatoz veluti sigillum et signum
proprium inducit in robur veritatis illius
quam iubet credi et nulla unquam inuocatio
miraculorum conditor sit vel erit in opere me-
doso / quin reclamet et quin per scripturas
sacras / per prophetas / per reuelatoz vel aliter
illam falsitatem non esse credendam edoceat
Deus enim veritas est. seipsum negare non
potest. **M**ultorum siquidem et inter alios (ut
opinor) Augustini sententia fuit / deum per
malos nonnunquam mirabilia operari. et hoc
non ut sit falsi testis / absit. sed in damna-
tionem tam illius qui facit / tam illorum qui
seduci et erroribus execrari meruerunt. Et
quemadmodum dicunt de antichristo ad perbatorem
neque electorum. **U**nus apud sine caritate motes
posse transferri non. negat perie. **C**horin. viij.
Et de nouissimo die agebat peris. **M**ulti di-
cent mihi in illa die. Domine nonne in nomine
tuo prophetauimus. et in nomine tuo demonia
eiecimus. et in nomine tuo virtutes multas
fecimus? Et tunc confitebor illis / quod nunquam
noui vos. **M**ath. viij. Et de phitonissa / et
Juda satis cogens est argumentum. **H**ec
ita quis se haberet quod per mendaces mira-
culi auctor esset deus. nunquam tamen sigillum
proprium sic falsari / nunquam eo abuti in me-
dacio sineret / quin et reclamaret et contradice-
ret. Alioquin quomodo eidem crederet plus
quam principum qui falsarias litteras sigillo suo co-

signari scienter et absque ulla contradictione
pmitteret? **E**x his quantum estimo videre
possumus / credendam esse in christo diuinita-
tem. quia deus ipse ad huius rei affirma-
tionem / auctor fuit miraculi hodierni / cetero-
rumque plurimorum. Et deus non solum non re-
clamauit / prohibens ne talibus crederet. sed
per os omnium prophetarum et gentilium sibil-
larum / hec omnia longe ante predicta sunt / lau-
data et approbata. **S**uper hoc legat dominum.
Armacanum qui vult / in tribus primis de. q.
armenicorum. Et **A**lico. de lyra. in questione
contra iudeos. **S**cotum. q. ij. pl. Et **B**rago.
vbi supra. Et super omnes **A**ug. in illo quem co-
stituit de ciui. dei dici. **Q**um igitur asserunt
increduli / facta ab hominibus puris miracula.
negabimus si de principali auctore fiat as-
sertio / si de ministro miraculi dicitur dicta
pat / fatebimur. Nec enim eos audiendos
puto. qui in omnibus hominum historiis / fide
negant. Incivilis equidem grauisque teme-
ritatis est / alteri non adhiberi illam quam sibi
rationabilem prestari vellent credulitatem.
Subinde cum sciscitatur a nobis. cur
non deos pari modo affirmamus? apta est ex
premissis responsio. Illa quippe mirabi-
lia / vel non adhibita sunt ad astruendum
diuinitatem in facientibus sicut de prophetis
apud ceterisque viris iustis constat. **V**el si
hoc aliqui nequissimi et demonum familiares
execrabili superbia rapti intenderint / deus
palam contradicit. tum per prophetas et reuela-
tiones. tum per naturale dictamen insitum in si-
nuans non esse credendum deorum pluralitatem
coclamansque omnes deos gentium demonia /
magosque et ariolos execrans. **V**ides iu-
dee cur danaberis / antichristo miracula faci-
enti adherens. et christianus saluabit christum
confitens miracula operantem. **A**fferit et ostendit
vterque signum regis summi. sed illi tamquam
falsario / per diuinas scripturas contradicit.
multiplex istius superaddit prophetarum approba-
tio. **R**es igitur tota ad hoc redit / quod mira-
culum christi hodiernum ceteraque scripturarum au-
toritate addita et alijs circumstantijs / signa
sunt et argumenta sue diuinitatis. suffici-
entia quidem pro fide gignenda fouenda at-
que nutrienda / nisi affectus obster puer-
tas / propterea dicebat. Opera que ego fa-
cio testimonij perhibent de me. Et nisi
opera ego fecissem que nemo alius fecit /
peccatum non haberet. Ratio quia iam non
credendum fuisset ipsum esse messiam quem

prophete pronūciauerūt talia facturū mi-
racula. Tamē illa argumēta euidentia eē
non ponimus fidei. Itaq; iam nō crede-
remus sed scirem? Jam donū mercesq; fi-
dei euacuaret. Jam (vt bonauētura argu-
it. ij. sen. disti. vij.) totus orbis xp̄o credi/
disset. Aplos insup qui miraculis inter-
fuerunt. impossibile fuisset de fide plusq;
de questiōe eu idēteuel mōstrata dubital/
se. dubitauerūt tamē erracillauerūt in ho-
ra dominice passiōis/ in qua etiā miracula
coruscabāt. nam petre scisse sunt. terra tre-
muit/ sol obscuratus est rē. Recordari eti-
am poterāt hodierni miraculi qđ factum
fuit vt paraliticus ilico surgeret ⁊ tolleret
grabatū suum ⁊ iret in domū suā. **S**ci-
ens libensq; multa pretereo quia non est
op^o fidē quasi nouellā/ scrupulose discu-
tere/ quā tot sanctissimi/ viteq; integerrī/
me viri/ cōstantissima assertōne etiā vsq;
ad mortes durissimas cōfirmarūt. Nec oī
no miraculis innitamur scientes iudeos
inrepatos a christo. Generatio praua et
adultera signū querit. **M**atth. xij. **E**rp̄me
Corin. xiiij. Ap̄ls talia infidelib; dari in
signū ait/ non fidelib;. Quāobrem si etas
nostra/ fidei ⁊ moris inops/ miracula ha-
beat incredulitat; nostre signa sunt. ⁊ dāna
rōis (nisi meliozemur) iudicia. Porro de ar-
tibus magic; hoc sub compēdio habeto/
te/ s̄m copiosam Guilh. parisiens; traditō-
nem/ q; in figuris ⁊ sculpturis imaginib;
caracteribus signis impressionib; verbis
carminib; ⁊ in ceteris quib; vtunt̄ malefi-
ci/ nulla virtus est penit^o qualē predicāt.
sed hec singula/ demones fieri docēt/ tāq;
sacrificia quandā diuinitatē sibi inesse p-
fitentia. necnō tanq; signū propriū et si-
gillū/ sui pacti rememoratiuū/ quo adhi-
bito/ pacta que pmiserit deus adiplent.

E Postquā terne ca-
lumnie incredulorū sup miraculo soeuā-
gelij hodierni misterio/ vtrūq; respōsum
est/ accipite si placet triplicē ex his consi-
deratōem **P**rima quēadmodū iudeorū
principes ⁊ plati/ ex ignorantia sue theo-
logie/ xp̄m eis promissum negauerūt. mi-
raculaq; abiecerūt. propter qđ remittebat
eos xp̄s ad scripturas dicēs. Scrutamini
scripturas ille enī testimoniū phibent de
me Jo. q̄nto. Simili modo ex ignorātia
nostre theologie/ multi etiā vt verendū est

de prelati/ antixp̄s suscipiēt. eidēq; ⁊ mi-
raculis suis adherebūt. **E**t si ita est im mo-
q; ita est certissime cōstat illos antixp̄i p-
cursores esse potissimos/ qđ studiū theolo-
gie qđ est scrutiniū scripturarū impedīūt.
aut eius p̄motōem implere sicut tenētur
despiciūt. **S**ecunda cōsideratio. **E**t ad
hoīs alicui^o canonisatiōem/ aut cuiuspiā
doctrine autorisatiōem/ insufficiēs est per-
se/ miraculoz ostensio. nisi in canonisan-
do/ vite sanctitas irēphensibilis indicet
nisi insup doctrina approbāda/ vere si-
dei nullatenus aduersari censeat. **V**ali-
quippe miraculis vt iudas alij coruscāt.
Hanc ob cām inter ceteras ne boni viri qđ
taliū autores nō sunt pctōres reputentur.
Cum dicat August. sup Joh. Vos dei fa-
mulos nō miracula. sed sola caritas facit
Alia notauit cansam Bonauētura. ij. sen.
vbi prius/ vt boni facere miracula parui-
pendēt cum malis hoc cōueniat. **V**n̄ xp̄s
ap̄lis. Nolite inq; gaudere qđ sp̄s vobis
subijciūt. gaudete autē qđ noīa vestra scri-
pta sunt in celis. **L**uce. x. **C**ulpabilis ē ita-
q; nimia videndoz aut faciendoz mira-
culoz cupiditas/ ⁊ nōnunq; in supstitio-
nē traducit ⁊ errorē. **T**ertia cōsideratio
Artes magice/ ad quas astronomie ⁊ me-
dicine maxima ps spectat/ rōnabilit̄ sub
interminatione mortis venite sunt. nō ideo
qđ in illis demones adorant ⁊ tanto dam-
nabilius quāto p verba diuina ⁊ oratōes
sacras hmōi cultus exercēt/ quinetiā ideo
phibite sunt qđ fides salubris/ has per ar-
tes impugnat quasi p sophisticas q̄sdaz
argumentatōnes que apparentiā verorū
miraculoz gerūt. existentiā vero nullam
habent. vt falsa/ aut si vera sint non illam
quā pretendūt ⁊ approbatōe sua deficiāt.
Hacten^o. **R.** p. hereticis respōdimus qđ
contumaciter altercant diuinitatē in xp̄o
nō posse cōcludi p sacrā euāgelij hodierni
historiam. **N**ec p peccatorū dimissiōz.
nec p reuelatōem cogitatōnū/ nec postre-
mo p miraculoz opatiōem. **N**unc rursus
ad euāgelicā domuz nostrā reuertamur
et pio cordis studio collaudemus primo
xp̄i clementiā. quia lese maiestatis reum ⁊
peccatorū catenis vincitū cōfestim absol-
uit. ⁊ nos similiē absolui postulemus.
Cōtremiscam^o reuereamurq; ei^o sapiām ⁊
p̄ntiā/ quia occultissimaz etiā cogitatō-
nū inspector est vt in euāgelio audiui^o.

Hinc Boetius Magna nobis est si diffi-
mulare nō vultis necessitas indita pbita-
tis: cum añ oculos agitis iudicis cuncta
cernētis Erubescet queso illa cernente deo
pagere a quibz desisteres hoie inspiciente
Habeat apud te tantū honoris et timorē
dei vultus/quantū viri ¶ **L**etex humi-
liemur sub potētī manu dei chrīsti z ī no-
stris necessitatibz eam inuocemus. penes
quā residere omnē egritudinē corpaliū
z spūaliū curationē inspiciū. Fugiamus
deniqz malozū cōsortia. aiaduerten-
tes quoniā paralytic⁹ post curatōem sece-
dere a blasphematoribz iudeis z in domū
suam pergere iussus est. **V**ade inquit. zc.
Atuero firmo pede ambulante inspectā-
tes amici quid putas egerūt? Bressum si-
stunt stupore attoniti/nec aspectui pmo
bene credūt. defigunt in eo oculos z besū-
tant ne falsa ludatur imagine totūqz vidē-
do pererrant. In recognita tandē ruunt
amplexus stringūt pecc⁹ z marcidis olūm
manibus oscula figūt. Interea aurozem
sanitatis ac modū queritant. quo cōper-
to/chrīsti maiestas in celuz attollit. z era-
turari vidēdo audiendo gratulādoqz nō
possunt Ita inqt euangelista vt admira-
rent oēs z honoraret deū dicentes/ qz nū-
qz sic vidim⁹ Demū paralytic⁹ qz turbaz
suam vitē subiit. domum subiit. tñ memor
quia post curatōem suā sibi xps impaue-
rat dicēs **V**ade inqt in domū tuā qd fuit
thema. tanqz eidem in his verbis/ vt te sa-
num cōprobes z roboratū penitus vade.
Vade in hac fortitudine tua **J**udicū. vi.
Luce. xviij **V**ade quia fides tua te saluuz
fecit. vt in vijs nō excubes sub diuo exposi-
tus. vade in domū **V**ade in domū tuā. ij.
Regū. xiiij. qm̄ dñs erit pteccio z obūbra
culū dei ab estu. z in securitatē z in abscon-
sionē a turbine z pluuia **V**erba sunt **I**sa.
Isa. iij Deniqz alieno ne te cibus medici-
tati deditus/ s; vade in domū tuā nō alie-
nam sed tuā **P**rouer. z hoc. v. **S**ubtrahē
pedē tuum de domo proximi tui. z. xxvij.
Domū fratris tui ne ingrediaris in die af-
flictiōis tue/ contra illos qui discūt pene-
trare domos/ ad modū impudicarum vi-
duarū quas reprobat apostolus priā ad
Thimoth. v. **E**t q ab afflictis proximis
dona petūt vt in ocio laute viuāt. spretor-
es illius moniti. **P**ane tuo vescere liber-
gris. pphice benedictiōis egyptes q dicitur.

Labores manū tuarū quia manducab
beatus es. zc. **E**t hec quidē de sensu histo-
rico tanqz fundamēntalia dicta sint ¶ **S**u-
paddam allegoricū sensum/ fm quē/ do-
mus nostra eccliam signare dicebat **E**t si
at oratio exhortatiua z in ecclīasticos ne-
gligentes inuēctiua ¶ **I**nter seuiētes tur-
bidosqz aereaz potestātū ac spūaliū ne-
quiciāz insulcus/ inter crebra periclitān-
tis mundi discrimia/ summ⁹ architectoz
Jesus domū struxit eternis basib⁹ stabili-
tam/ q euntibz in ipsam esset in domū re-
fugij/ in asilum protectōis turissimū. z ex-
tra quā imminet certus interit⁹ **H**uic do-
mū/ ecclīe nomē indidit/ cuius funda-
mentū est petra fidei solidissima/ nec infe-
ri porte aduersus eam pualetū **M**ath.
xvi. **D**escendit pluuia heresum. venerūt
flumina errorū. irruerūt venti persecutiōnū
in domū illam z nō cecidit. **F**undata enī
erat supra firmā petram **M**ath. viij **H**anc
describit **S**alomon edificatā a sapientia
septemqz columnis excisam. q sunt septē
spūsancti dona seu virtutū vniuersitas. q
bus fulcra subsistit ¶ **L**etex paralytic⁹
prouit audistis in hanc domū iubet acce-
dere/ vade inquit **J**esus in domū tuā. **E**t
qz iste paralytic⁹. **R. p. Sane gen⁹ hu-**
manū/ quod p originalis crimis paraly-
sim/ sensu vere credulitatis/ z bone opera-
tionis motu priuatū est. ita vt domū hāc
suam/ p se neqret igredi. nisi eidē primū
sanitas cōferretur. qua prestita p saluato-
tem animaz **J**esum/ tulit grabatū vetuste
legis in quo nō erectū erat sed prostratū/
depressum. nihil enī ad pfectum adduxit
lex **H**ebreozū septimo. **D**ebinc in domū
salutifere credulitatis z noue cōuersatiōis
que domus ecclīa est introiuit ¶ **S**ed p-
pende qm̄ p prius nudat synagoge rectū
quia primitus velata scripture veteris mi-
steria referātur z ita a quatuor defert ante
chrīstū/ quia p quatuor euangeliōz volu-
mina/ ad xpi cognitiōez inclinā ¶ **Q**uā-
uis autē domus ista/ sit generaliter omni-
um in vna vera xpi fide coadunatorū/ vsi-
tatorū tamē nomie illoz quasi antonoma-
tice dicit/ quos duces in ea custodes z spe-
culatores summ⁹ paterfamilias instituit.
Unde eos et non sic passim alios ecclīsi-
asticos appellamus. **A**d istos presens cō-
uertenda est oratio vt solliciti sint in suaz
ecclīe domū pgerere. ne ex ipoz absentia

Sermo in dominica .XIX

domui detrimentū incumbat. Quib⁹ in-
 trogressis/officio triplici eos fungi neces-
 se est vt sint speculatores. vt sint patres seu
 pastores vt sint ianitores. ¶ **S**peculato-
 res siquidē ad explorandū insidiasq; de-
 clinandū Ezec̄. iij. z. xxij Fili hominis
 speculatozē dedi. te domui israel Sequit̄
 si speculatoz viderit gladiū venientem/et
 nō insonuerit bucina/et populus se non
 custodierit/z venerit gladius z tulerit de
 eis animā. sanguinē eius de manu specu-
 latozis requirā Detuenda nimis z eccle-
 siasticis speculatozibus formidanda hec
 cōminatio. cui similis habetur. iij. Reg. ij
 Custodi virū istum qui si lapsus fuerit/
 erit anima tua pro anima illi⁹. Deberēt
 insup ianitores esse ad claudendū sapien-
 terq; aperiendū instar xpi. q̄ e templo tāq̄
 ianitor eiecit vendētes z emētes/q̄ z alibi
 se esse hostium asserit p quod siqs intro-
 ierit saluabit. ¶ **A**mplius eos esse conue-
 nit patres seu pastores ad fouendū gregē
 spūaliterq; pascendū Jo. vltimo. Simō
 amas me pascē agnos meos Et mar. xxiij
 Fidelis seruus z prudens quē constituit
 dominus sup familiā suā vt det illis cibū
 in tempore. ¶ **S**ed heu q̄ versa omnia:
 Uade nūc precor in domū ecclesie/ circū-
 duc paulisper oculos. z in locis aliqb⁹ quē
 ibi speculatozē/qualē ianitorē. qualē de-
 nic⁹ pastozē inueneris manifesta. Uidi-
 sti: Quid stupes? Quid attonitis oculis
 stas? Scio prozsus/ scio. qz horrenda te
 monstroz imago z abominandū desola-
 tōnis portētū exterruit. Nā velut prela-
 ti abscesserint aditis arisq; relictis. vt ma-
 ro ait/ in eoz loca subisse intuit⁹ es. Cecā
 ignorātiā pro exploratoze. Timidā igna-
 uiam pro ianitore. Rapacem seuiciā pro
 pastore. O miserabiles z sufficientib⁹ nū
 q̄ lachrymis deplorandas/ nostre dom⁹
 vices ¶ **E**cce in p̄mis q̄ pessima oīm ex-
 plorat̄ri statuta est ignorātiā/q̄ z temeri-
 tate preceps est z clarōe turgēs Breuē enī
 puerbiū est vt ait Hiero. in eplā de melchi-
 sedech Ecce enī impitiā cōfidentia/erudi-
 tio timorē causat. Si erugant hereses si
 puerfaruz dogmatū gladij iaciant. si erro-
 res cumeatim erūpant/nō clanger bucina
 nō os aperiet/ceca quippe est/nec ab ini-
 micis secernit amicos/arma nō videt ad-
 uersa/nec verū signa cognoscit Dinc
 fit vt simplices z plerūq; litteris seculari-

bus/inflati a pestiferis errorib⁹ rapiātur.
 seducātur obruant. Quot putas hāc ob-
 causam hereticos esse de his qui specie re-
 nus in ecclia conuersant. Horresco meo-
 rans/hoc vita mōstrat/ voces hoc sacrile-
 ge indicāt/q̄s intervina epulas z quiuia
 impudētē euomunt. Illic sub ioci specie
 hereses effundūtur cū nullus in fidem ca-
 dat iocus Ubi cōtra theologos/tot⁹ itur
 sententijs z irrisorijs interrogatiōib⁹. Eo-
 tunc de sacris bonis disputat vt in tēpus
 nostrū vere inciderit illō Persij de roma-
 nis. Post prandia querūt romā de satur
 quā dia poemata narrant Theologia ab
 eis stultilogia noīatur. z que sola aut p̄-
 cipalis in arce locari debuerat. tāq; specu-
 latritz sagacissima z in cōpatōe ei⁹ queuis
 alia ignorantia dari potest/ in ima deici-
 tur/calcatur/reputat probū ingens. q̄ ne-
 tiā si fama nō mentit̄/ prelatoz nonnulli
 (quod vir credere ausim) stulticie palam
 arguunt homines theologie operā impē-
 dentes. quasi ipsa res sit fatua. inutil. fan-
 tastica. theologie inqunt. ergo fantasti-
 c⁹ nefandas diabolicasq; voces z pdit̄
 simis autozibus suis simillimas. O pu-
 trida ora/ferro cauterisanda. que tā spur-
 cidum verbū expuerūt. Ista certo nō irri-
 sio est. sed mera blasfemia. z hec igne et fer-
 ro extermināda essent. p̄sertim in placis q̄
 de necessitate salutis fidem explicite scire
 dūt psuadere insupz p̄tra hereses si pullu-
 lāt acrit sapientēq; p̄gere. Tremēda hec
 talib⁹ vera tñ sentētia Neq; enī domū suā
 prudenter instituisset xps. nisi ad illi⁹ con-
 tra hereses vastatrices tuitionē quosdam
 obligasset. Quos autē alios ex officio ma-
 gis astrictos reperies: Potēs sit (inquit
 apostolus de epo) hortari in doctrina sa-
 cra z eos qui cōtradicit arguere. ad Titū
 primo Probat hoc durād⁹. iij. di. xv. Au-
 dent tamen eoz aliqui (put fertur) a theo-
 logie studio hoies dererere. O fides o re-
 ligio. Et miramur igit si ecclastica dom⁹
 pturbat. si spūali tempaliq; incommo-
 do quatit. quādo especula theologiam
 precipitant et in eius locū domina igno-
 rantia sublimat: propterea inq̄t ipsa La-
 ptius duc⁹ est popul⁹ meus quia nō ha-
 buit scientiā Isa. v. Sciam loq̄tur spūa-
 lem diuine legis/nō animalē z mundanā
 que aut iudicare de porcis (sicut ait Anti-
 stodozen⁹) aut de pecunijs numerandis

et error quēdis / solerter solet differere In
spiritualibus aut cecī sunt aut veritas. du
ces cecoz / nimirū si ambo in foueam ca
dunt. Et etate nostra / nimis heu vez est
prophete vaticiniū. Speculatores eius
ceci omnes. Isa. lxxi.

B Tres secundū hoc

de theologie cōtempnū et eiectiōe a specta
clio consideratōes ¶ Prima In ecclesiasti
ca domo / in qua vnius corporis mēbra
sumus / s̄m apostolū in epla hodierna si
mile est si theologia odio habeat aut eijci
atur / quēadmodum si mēbra hominis
in oculos cōiurarent / eosq; extinguerent
vel vt Esopus refert / velut si ventrē homi
nis vsq; ad exinanitiōē sine cibo digere
re permittēt. Q si homo tūc piclitiōdū
vicin⁹ esset. quid de ecclesia coniecturādū
est. vestrū sit iudiciū Theologia quip
pe ecclesiastici corpis ocul⁹ est. et venter etiā
spirituales cibos glutiens. coquēs. et in
cetera mēbra delegans ¶ Secunda cō
sideratio In ecclesiastica domo / maioris
esset meriti qui theologiā foueret et eaz in
populis lucem abundare faceret / q̄ si in
stitueret aduocatos et medicos / qui gras
pauperib; patrocina medicaminaq; tri
buerent ¶ Miraris forsā sed perspicua
est ratio. Eligibilius enī preclarius atq;
diuinius est animaz q̄ corpōz indigen
tiss succurrere. que quante sint / cogitare
stupor est / ex quo liquide conspiciamus /
q̄ alti meriti sit / recto vt fieri decet sine. nō
questuoso. nō ambizioso. ipsi theologie
studium impēdere / precipue in tāto eius
odio / tantaq; penuria ¶ De theologia lo
quor / nō que ad verbosam et sophisticam
loquacitatē et chimerinā nescio quā ma
thematicā redacta est. sed que metit fidem
moresq; cōponit Et ab aliq̄bus forte nō
minoris meriti iudicāret se in hoc studiū
deuouere / q̄ sine eo religionē p̄fiteri Dic
tamē nihil assero ¶ Rursum eadē ex radi
cedilucidū est / q̄ frivola si nō potius in
qua nomine iudicanda sit quozundā in
fidelii opinio qui in regiōe ecclesiastice do
mus / scientiā adinventionū humanarū
audēt asserere ipsi theologie preferendā
nisi fortasse inquit vel in locis vbi publi
ca viget heresum dogmatizatio. ita videli
cet / quasi sacre scripture nullū aliud sit of

ficiū q̄ patientiū heresum extirpatio. et nō
etiā mores cōponere / erigere spem ad ce
lestia / discernere inter peccata / omnes hu
manas institutiōnes ad diuine legis line
am corrigere fidem insup iam plantatam
ne euellat aut errorū zizanij misceat ob
seruare. quoniā verū est metricū. illud Hō
minor est virt⁹ q̄ querere parta tueri. Nec
autē et cōsimilia sapientie officia / si p̄cla
riora sint / et vris domus ecclesiastice re
ctoribus digniora. q̄ assiduos litū disce
prationū q̄ tumultus sup rebus innume
ris audire / et s̄m cerimonias quas dā et in
numeras constitutiōnū ambages / causas
circūuolere / iudices vos p̄stiruo. hoc pa
cto si prius ad memoriā reduxerim illud
apostoli ad Corin. vi. Secularia igitur
iudicia si habueritis contemptibiles qui
sunt in ecclesia illos cōstituire ad iudicā
dum ¶ Tertia consideratio. Per scienti
as humanas / t̄pāne ecclesiastice dom⁹ re
gimini / curā tantā impendere / vt spūalis
gubernatio pene deseratur / videt nō me
diocri occasio diminuēde t̄pālitatē. Cur
ita? Quā sublato fundamēto cui t̄pālitatē
innitit et ob quā cumulatiū abundauit.
edificiū ruinā pati. necesse est Quāobrem
hoc in loco recordari placet illud quod a
anaragoza predicat ipsis atheniensibus
Videte inquit nedum celum custoditis
terrā amittatis. Verto sententiā. Videte
ecclesiastici / nedum terrā custoditis celū
amittatis Agnoscat per hoc q̄ pernicio
sa res est theologiā et specula ecclesiasti
ce domus eiicere. ¶ Sed expecta / om
nia nōdum audisti / neq; enim tantūmo
do pro speculatore posita est ignorantiā
verū etiam parte in aliqua domus / vide
bis stantem pro ianitore mundanā timi
ditatem vel timidā ignauiam / praua vti
q; et ineptissima hostiaria / quia nec diui
num honorem / nec domus salutē in ape
riendo claudendo ve perpendit / sibi satis
est dum placeat mundo. Veniunt indo
ciles pueri vagi. moribus incompositis /
simi. Affirmant se alto claroq; sanguine
progenitos / familiares regum / ducumq;
amicos. miscēt cum precibus minas di
cuntq; cum Abimelech Iudicum nono
Cōsiderate q̄ os v̄m / et caro vestra sum
Quid agit nra hostiaria? Morib; nomi
suo p̄gruis vti. formidat tremir. et vt p̄bo

satyriceo vtat/ ad mote trepidat arū dīnis
ymbz ā nil ausa negare Tales ad cellas ec
clesiastice domus sedes euehit/ atq; illam
implet ppheticā maledictōem. Dabo pue
ros principes eoz z effeminati dñabunt
eis Isa. iij. Hi sunt qui ascēderūt de domo
regis in domū dñi hieremie. xvi. Et qui
velut Ozias eccliam violenta p̄tate sub/
intrant. ij. Paralipp. vi. Sed qui pares
sunt in culpa reformidēt ne simili aut de/
teriori pena plectātur ¶ Est alij qui ianī/
tores sunt optimi heliscū imitent. de quo
Ecclia. i. xlvij. scriptū est. In dieb suis
nō p̄muit principē. z in potentia nemo
vicit illū/ nec supauit eum verbū aliquod
suppledeprecatōis aut cōminatōis/ non
in scij q̄ petere docet qui timide negat. ¶
Dicit fortassis intra se tacit⁹ aliquis fie
ri ista oportere p̄ qualitate tempoz. vt ec
clesiastice domui corroboratio maior ac
cedat. quasi ista scilz genus sustentamen
tum ecclie dei sint. nō xps. Eccliam mihi
crede sustinēt. fulciūt z decorāt/ nō lōgus
famulantū ordo in morē decurtatoz. nō
faleratoz. equoz numerositas/ nō aucu
pium. nō venatio. nō taloz vsus. nō mere
triciū. sed sancti mores. humilitas/ religio
pietas/ pudicitia/ scripturarūq; cognitio
Et quāto eccliaistica domus a plurib im
pugnatur/ tāto sanctorib exemplis regē
da est/ et scandalosis promotōibus min⁹
z min⁹ occupanda ¶ Occurrūt apud ho
stiarīā nostrā alij hoīes si nō bestie sed po
tius spurcissime nomināde sunt abiectis
simi/ spurcissimi/ vilissimi/ qui volunt in
trare secreta domus ac inde timeri. ait sa
tyricus/ q̄bus notū est illud eiusdē Lhar⁹
erit verri. i. pessimo homini q̄ verrē tem
pore quo vult accusare p̄t/ p̄pter quod isti
scortoz z mulierclaz conq̄sitores sunt ar
gumentatōnū z alioz quos effari pudet
ne pudicas aures polluā summiſtratores
Ad qd? vt pruriētē dñoz suoz libidinē
expleāt/ imo irriēt z succēdāt Quare sic?
vt inde cari habeant/ ament/ timeantur.
Quid ultra? Isti ad bñficia diabolica pe
tunt ingressum. petūt cum iniq; portio
nem/ et eo importun⁹ z impudenti⁹ quo
parua eis merita suffragātur ¶ Subeūt
alij hoīes sceleratissimi/ bonoz criminato
res. q̄ cōiuratōes p̄tra eccliaistica domū
fieri audacibz mēdacijs asserūt/ vt soli in
vigilare/ soli rēpublicā p̄seruare iudicent

vt perinde sublimia dignitatū scādāt lo
ca. Hostiaria vero nostra/ tales. zc. sed lin
guā cōpescō. Scio de q̄bus loquor Qui
vez dixerit accusator esset inq̄t satyriceus.
Non autē illud nouū est. Habes. i. Ba
chabeozū/ quali venerūt viri impj et isrl
et alchimus cū eis/ qui volebat fieri sum
mus sacerdos. z accusauerūt pplm apud
regem. Sequit. Alchimū cōstituit rex in
sacerdotiū ¶ Et vti nā nullos mō alchimos
haberem⁹ Reuerēdissimi. p. nō sic. p̄fecto
nō sit sonāissima ecclie dom⁹ tuba/ pari
ficiū. vniuersitas cōpulsā filere fuisse/ nō
talem in suis deliberatōibz passa esset ca
lumnā. Sileo de apertione z vsu clauū
in vtroq; foro. curie scilz z conscie/ nec de
collatōne sacramentozū loquar qz nullis
ynq; verbis/ nullis eloquētijs viribus/ ne
Tullius quidē exprimeret eos q̄ in hac p
te abusus fiunt. ¶ Postremo cernite q̄s
in eccliaistica domus locis plurimis pa
stor locatus est. Nunq̄d ambiciosa rapa
citas Fortissime deus/ talē e terris abijce
pestem. seu a est/ crudelis/ atrox/ horrida/
insatiabilis/ truculenta. Lredis eā oues
pascere. erras. Expoliat/ rodit/ vorat ene
cat. z leuissima occasiōe p̄ fulminatōes ex
cōicationū foras mittit Suozū in sup sa
tellitū turbis magna voce Terentianū il
lud in de chyra inculcat. sedulo te moneo
z hortor ne cuiusq; te misereri quin spoli
es/ mutiles laceres quanq; nact⁹ sis Audi
re tamē debuerat Liberij cesar⁹ rescriptū
boni pastoris esse rondere pecus/ non de
glubere. Suetonius lib. iij. Quāto sati⁹
turiusq; fuerat nō habuisse pastore Sic
irato Ioue/ fabulosis ranis hydra trans
mittit Sic p̄ficiunt fagnis lupi/ ceruisq;
leones. Et formidādū est ne ad hāc iram
pctā n̄ra deū p̄citauerit q̄ regnare facit hī
pocritā. p̄t pctā ppli Job. xxxiij. Nec ābi
tiosa rapacitas illa est q̄ redditus eccliaſti
cos diripit. z q̄ grat⁹ mīstrare debuerat. vi
li p̄cio p̄pare p̄pellit. obaudiēs tpo iubē
ti. Grat⁹ accepit⁹ grat⁹ date Dat. x. Face
tissia āt in h loco sz mordacissima est amb.
Res. Nemo inq̄t grat⁹ dat. qz nemo grat⁹
accipit ¶ Ista se dñaz reputat eozū q̄ in ec
clesia sunt puētū n̄ admīstratrice. s̄ apli
eā diuināq; sniaz. i. Cor. i. iij Sic nos eti
stiet hō vt mīstros xpi/ z disp̄satores mī
sterioz dicit Prelatoz itaq; ē idoneos ad
dīnū p̄uiriū eligere. q̄b sic elect⁹ p̄ modū

accessorij et pro sua sustentatōe cōpetunt
tēpales fructus nō eligentib; platis. Ex q̄
probat tamē pbatissima deductōe duran-
dus. iij. sentētiar; dist. xxv. prelatos nul-
lam sup venditōne hōmōi reddituū habe-
re licētiā. nullā a symoniaca prauitate ex-
cusatōem. **N**ūc igit; et ecclīasticā domuz
quādo talib; monstris repleta est spera p-
sperari. Spera viros ecclīasticos/ apō-
principes seculi decetero honorādos eē.
et nō pot; abiectissime qm̄ abiectissime vi-
uunt cōculcādos. Nā quos ad reuerentiā
maximā et propriar; hereditariū largitōez
inducit docta humilisq; scititas. Vira/
rer si nō p oppositū stulticia/ supbia. rapa-
citas/ nequicia/ ad irrisionē eoz indigna-
tionēq; puocent/ et ad retrahēdū datrices
man; suadent. Cur inqunt dabim;? Ut
sc; isti laucissima fusione inebrient. luxu-
rient/ voluptatib; om̄ibus impudentissi-
me demergātur/ vt om̄e eoz sit studiū alie-
ne pudiciēie insidiari/ opes fraudib; a po-
pulis rape. et deniq; deteriores eē om̄ib;
hoib;us. S; ve subditis q; quicqd deli-
rant reges/ plectunt achini ait Oratius.
Saris supq; satis. R. p. ad ecclīastice
domus euerisionē erat ceca ignorantiā in
specula/ mundanā timiditatē in ianua/ ā-
bitiosam rapacitatē sup pascha collocare
Sed heu nunq; solitari; est male foris
aduentus. Sed vt recte terētiā; laches
conq;ritur/ venit aliō ex alio malū/ rūpit
ecce interi in ecclīasticas sedes furens di-
scordia/ p̄tinacissimaq; dissensio. Et cum
ipsis miseriar; oim̄ cumul; effundit. Dici
neq; quātas aiarū strages/ q; ve discrimia
q̄t odia/ q̄les plagas secū aduexerit. Nam
dū finis est/ sit in dies senior/ et vir est qui
sue depulsiōni diligēter intēdat. Ignorā-
tia nescit. humana timiditas non audet/
ambitiosa rapacitas nō curat/ q̄s enī
intensa rapacitas (q; de illa loquor) totū
p fasyl nefas occupare desiderat/ mauult
tamē iuxta decretistarū regulā) p̄tem ha-
bere etiā iniuste/ q̄s toto iuste priuari. Ita
q; crudel; et matre pietatis expers/ hor-
rende intonat illō. iij. Reg. iij. Non mihi
nec tibi sit/ sed diuidat/ prob dei et hoim̄
fidē/ que vocū impietas est. Que ista demē-
mētia/ q̄lis crudelitas? Uach q̄stristi ma-
lignoq; sidere nati sum; vt qd viuim; in-
tuētes mala dom; nostre/ nec obstatum;
Que tanta in hoib; inhumanitas et barba-

ries/ vt in eaz in festo dissidiorū tumultu
par non querat; En quo discordia ciues
pduxit miseros inq; maro. Expecta pau-
lis per et nō dico odiosum sed capitale cri-
mē erit de vnienda refartiendaq; ecclīe
domo verbū facere. Adeo res in malo lo-
co sita est. adeo nō misereat om̄ ipotens/ de-
speratōni prima misereat inq;. **E**t pu-
tas miserebit deus. et hoc impetrabit cer-
uix nostra/ et cor cōtumar. que tot malis
p̄ssa et obruta/ nō deicit. nō humiliatur
nō ad dñm p̄uertit. Monstra si potes q̄t
p̄cessiones orōesq; generales/ ad diuine
misericordie imploratōez celebrare sunt/
q̄ indicta ieiunia. q̄lis ad extremū morūz
emēdatio; Relege tamē singlas in biblia
de iudeis historias. ille redocebūt si nesc;
nunq; eos a tribulatiōib; et scismatib; q̄s
plurimas perpesti sunt fuisse liberatos. q̄
usq; in sacco et cinere hūiliarent. quousq;
orōnuz generalū et ieiuniorū frequentia
diuinā placaret offensam. Ita est priar; re-
cta pacis adipiscēde via. potiusq; p̄ indi-
gnam potentū p̄mōtionē aut marē san-
guinetū. iij. Reg. xij. Non ascendetis neq;
bellabitis p̄tra frēs vestros filios israel. re-
uertat vir in domū suā. vuln; enī antea so-
mentis suauiorib; tentandū est. q̄ viuam
ferro carnē refecare. ne obringat illō. Lu-
cani. excessit medicina modū. **S**ed per
viscera mie dei nri miseream; tādē q̄cuq;
potestis et debet; atq; succurrite. Itē in ve-
strā ecclīe domum et molli pectore p̄isq;
ocul; desolatōez ei; inspicite. accingim; ve-
locit; et viril; generosiq; ai roborē. ad defen-
sionē ei; ex aduerso p̄surgite. Audete tādē
aliqd vestra p̄tute dignū qd ois eras cele-
bret. qd faciat vos fama sup ethera notos
qd ad vltimum eterna vos felicitate coro-
net. **D**ifficile est fateor. sed rēdit i ardua
virt; Aderitq; auxiliator dñs mor; vt bo-
na ceperitis. Sin autē. rōem date q̄ pacto
de ecclīa viuitis. cur talētū a dño dispen-
sandū suscepistis. Nulla hic vulnera tole-
randa sunt nulla mort;. Et hec tñ si erige-
rent. p̄ gregis salute subeūda erāt. Excusa-
tio nulla est si vestris opib;. imo nō vestris
sed xpi. si honorib; fictis. si caducis sedib;
in tāto viuētūz et mortuorū discrimie p̄ci-
tis. Hea quidē opinio q̄ hi q̄ p̄ negligē-
tiā vestrā in inferno purgato; et reorq̄n-
tur. acerrima vos lamentatōne ante iudi-
cem expauescendū exaudiendi accusant;

Sermo dominica. XIX

et inculpant. Et quo fugietis cum vindicta aduenerit/infelicissimi qualiter horredas dei uiuentis manus euadere confiditis/ pditissimi hominū. O hominū inquam pditissimi qualiter euadere confiditis?

Z **A**uero timeo ne incassum verba fiant ne absentibus et surdis/et (vt grecū est p/uerbium) asino lyra tangat/ Et quādo sic est vendat rapiant/ lacerent/ dissentiant/ pugnent piurent/ et ecclēsticā domū p/ culis expositā desertāq; relinquunt/ et ita herede relinquunt plurimū et in alias domū se transferunt. propterea obsurdescit ecclē clamoribus/ doloribus/ et erūnis. **E**t in q̄s domos abierunt. si interrogas responderem (si res ista lasciuie pateret) ipsos ad viendas poetarū domos emigrasse. **Q**uodam apud Virgiliū p̄rio eneidō in temulam eolij ventorū regis domū. Et hi sunt q̄ assiduis supbie flatibus tumēt/ vel vt euāgelico exēplo vtar. q̄ arundo sunt vento agitata aut qui nauiculā petri in hoc mūdo sali vasto turbine illidunt scopulis/ et in rapidos scismatum fluctus obuoluūt penēq; demergunt. **A**lij apud Valeriū fluctū in argumanticon male iocundam spurcide veneris domū frequētant. q̄ libidinibus obscenis immerfi/ illas despatarū libidinū vel voluptatū voces egerūt. **E**xiguū et cum tedio est tēpus vite nostre. **V**enite igit fruamur bonis q̄ sunt/ nō nos p̄tereat flos tēpis/ coronemur nos rosas añq̄s marcescāt/ nullū sit p̄ratū qd nō p̄rāseat luxuria nostra. **Sap. ij.** **Q**uod dā suscipit ouidi? li. iij. metamor. In atrā domū luminētis meridie/ q̄ bonorū laudibus inhabitescūt et nequunt cū eis q̄cōs pacifice loq̄. **Ben. xxiiij.** **S**iles fauli q̄ nō rectis oculis aspicebat Dauid. p̄imi Reg. x. **P**artē q̄ collocat idē Ouidi? li. xi. in saporifera in habitis somni domo q̄ cū fatuis virgibus dormitauerūt oēs et dormierūt. **A**b eodē introducūt ps altera in egenā marci de famis domū. h. viij. **Q**uos auri sacra famas macerat et exangues reddit. sp̄q; audis faucibus auarū hiātes. q̄ nō implet avarus pecunia **Ecclēst. v.** **I**ncolūt nonnulli apud statū. the. li. viij. **F**erreas cruēti martis edes. **De quibus dicit p̄r illō. ij. Da chab. ix.** **B**ella nutriūt et seditōes mouēt. **L**ōtra q̄s psal. imp̄cat. **D**issipa gentes q̄ bella volunt. **A**lij placet strepidula loquacis fame domus **Barth. xi.** **Q**ui cum

atheniensibus ad nil aliud vacant/ nisi audire aut dicere aliquid noui. **Act. xvij.** **E**t vt **Plato** ait. milia rumorū p̄fusaq; verba voluntant. **D**emū quod mireris q̄busdā in electōne infernalis curialū furiaz et vere infernalis domus est **Metamor. iij.** et eneid. vi. **Q**uibus apra est vox illa **Job** **I**nfernus domus mea est **Job. xvij.** **P**ossent et in alijs poetarū domibus ecclēsticos viros oñdere cū truci poliphemo **Eneid. iij.** **L**um seuo lichaone metamorph. i. **L**ū su recaco. **Eneidos. viij.** **L**um sacrilego busyzide. **T**ragedia **Seneca** p̄ria et vltima. **L**ū estuante vulcano. **Eneidos. viij.** **E**t in laborinto **Dedali** **Metamor. vij.** **L**uz semifero minotauro. **E**t ita de plurimis iurta morū merita. sed omittam. **N**ō est sobria res in tam vasta et tremenda ecclē tempestate/ operose fabulosa conquerere.

Lōmonuisse ad extremū suffecerit ecclēsticos viros/ domus sue neglectores/ vt siqd in eis paterne virtutis est/ siqd viuifici dei. siquid ad deū timoris vel amoris/ si vlla deniq; mortis eternorūq; incendio recordatio/ vnusquisq; p̄roin? resipiscat redeat acceleret/ audiatq; mysticis verbis inuitantē xpm ad curā huius domus precipuā. **V**ade inquit in domū tuam **D**icere xpm credito. **N**oli instū cōremere/ dñs sum/ quia precipio vade. **Luce. xi.** **D**icebat centurio dñs militū. **D**ico huic vade. et vadit. **E**t si pudet o hō preceptis hoim obedire. saltem obediēter pare deo **D**ebinc extra ne sis sed fungere dato tibi officio/ et vade in domū tuā. **N**ā oñdit fm apli sententiā ep̄m eē domui sue bñ p̄positū. i. **Thy. iij.** **E**xēplo **Joseph** q̄ gubernabat creditā sibi domū **Ben. xxix.** **E**t. ij. **p**alippo. **xxix.** dicebat **Ezechias.** **B**undate domū domini patrū vestrorū. **S**equitur **Sacerdoti** ingressi sunt templū domini vt sanctificarent illud. **E**t vtinam verus esset sermo iste etate nostra/ non ita polluerent domū domini. **A**d extremū debz ad hoc allidere proprietatū ratio/ quia nō in externam sed tuā domū mitteris. **O**b hoc **Genesis** tricesimoseptio dicebat **Jacob** ad **Laban.** **I**ustum est aliquādo vt etiam prouideā domui mee **E**t ecclēstici debent prouidere vt non fiat domus orationis domus negociationis **Johan. secūdo.** **N**e de domo pie sanctitatis vere interrogetur illud **Dierem. septimo.** **N**unquid

spelunca latronum facta est domus ista? Et alibi Quid est q̄ seruus meus facit in domo mea scelera multa? Ne insup male dictōis illius sit particeps. Ne q̄ opulenti estis in syon ingrediētes pompatice domus Hierlm̄ Amos. vi De quibz̄ D̄ zec. ii. Eijciam eos de domo mea. Per oppositū bonis iustisqz̄ ecclīasticis z̄ domū ecclīe fm̄ rectā regiminis regulā introeūtibz̄ pollicet̄ dominus Jsa. lvi. Leticabo eos in domo orōnis mee/hic in p̄nti p̄ gratiā z̄ bone conscie tranquillitatē. z̄ in futuro per gloriā z̄ celestis domus felicitatem. Quā nob̄ p̄stare dignet̄. Amen

Finit sermo matutinalis

R Sequitur collatio
eiusdes̄ sermonis de reliquis duabus do-
mibus scilz̄ proprie conscientie/z̄ celestis
glorie.

A Impialem summi regi do-
mum/fidēter vadim⁹ immu-
nitatis egentes. si nō eam de
decoro errore polluētes vio-
lauērim⁹. violata q̄ppe imu-
nitas. imunitas locū n̄ relinqt̄. Violat̄ at̄
eam q̄ eam quocunqz̄ vicio sordidatā as-
serūt contra prophetātis oraculū/ domū
tuaz̄ domine decet sanctitudo in longitu-
dine dierum. Quis vnqz̄ locus. R. p. dei
electioz̄ singulariozqz̄ domus fuit q̄. Ha-
ria/ quam si decet sanctitudo in longitu-
dine dierz̄. nullus procul dubio vite dies
nulla hora a sanctitudine secluditur. Hoc
ipsum pia credulitate consentientes ad hāc
domū refugij vnanimis occurramus oc-
currentes veneremur/ venerātes imploze
m⁹/ implorātes salutem⁹ dicētes Ave ma-
ria. Vade in domū tuam vbi prius

Idcirco transsum
ptionibz̄ metaphorisqz̄/ predicantes vti-
mur. quatinus noua/ minus fastidiat va-
rietas z̄ a cognitis/ ad apprehendēda ma-
gis ignota subnectet z̄ subleuet. Quia enī
nobis (exempli gratia) domus materia/
lis sensu quotidianoqz̄ vsu maxie cogno-
scitur. p̄ illius similitudinē quasi p̄ vehicu-
lum aliqd̄ in occultaz̄ rez̄ sez̄ conscientiez̄
glorie cōprehensionē/ facili⁹ eleuamur. **C**
Dec me cōsideratio pmouit/ vt post litte

ralē thematis nostrā/ domū de ea postmo-
dū p̄ allegoriā tanqz̄ de ecclesia differerem
multis quidē verbis sed pro rei magnitu-
dine ac etiam dignitate indignissimis vel
paucissimis. Hunc qz̄ in me eadē cogita-
tio est sicut pollicitus sum de adēda. or-
dinanda ornandaqz̄ consciētie domo trā-
quillioz̄ sermo transcurrat q̄ ad nos ipsos
nos reuocet retorqueat atqz̄ reuerberz̄. Re-
cto siquidē ordine post incitatōem ad re-
gimen ecclesie. de exhortatiōe cōponende
consciētie orditur oratio/ qz̄ (vt ap̄ostol⁹
ait prime thimo. ij.) Si quis domui sue
p̄esse nescit/ quomodo ecclīe dei diligen-
tiā habebit. **E**isdē vero verbis quibz̄
preceptor̄ meus dñs cameracēsis/ tracta-
tum suū de anima exorsus est. incipe vete-
rū tradit̄ autoritas/ diuinū illud fuisse ap-
pollinis oraculū. Nosce teipsum. Inde est
illud Iuuenalis. Ex celo descendit gnōti-
se. ayron. figendū z̄ memori tradendū pe-
ctore. Huic cōformis est persij monitio.
Tecuū habita vt noz̄is q̄ sit tibi curta sup-
pellex. Et iterum. Hec te quesiuēris extra.
Hanc eandemqz̄ sententiā thema nostz̄.
si ad mores deslexerz̄ insinuat. Nempe qd̄
aliud est dicere. vade in domū tuam q̄ ha-
bita tecum. teqz̄ ipm̄ cognosce. **S**unt
itaqz̄ plurimi qui a semet longe peregrī-
nātur/ et vt histronum/ parasitorumqz̄
mos est nullibi rari⁹ q̄ in domo propa-
moram faciunt/ nullibi molestius. Mira-
bile dictu. Eos citius in alia quavis regi-
one q̄ apud seipsos reperies/ modo p̄ cu-
rias discursant cum adulatione/ ambitio-
ne detractione/ nunc inter muliercularuz̄
greges volutātur cum libidine. frequen-
tissime vero inter auri argenti ve cumu-
los incedūt/ ductrice cupiditate nauigāt.
Maria/ aera preteruolant/ humi repunt
prouit stimulantū curarum varietas trās-
uersos precipitauerit. Qui apud se si que-
ratur illud habebitur. Rñf. prouer. septi-
mo. Non est vir in domo sua. Dorum qui
libet vt in domū suam erat nec se deserat/
monendus est per vocem christi salutife-
ram. vade in domū tuam. **A**t quidā for-
sitan oppositōnes hominū/ volunt in-
pra extortaqz̄ appellatiōe domū dici/ im-
mo vide queso q̄ aptissima ratione. De
ministri opinioz̄ quēadmodū philosoph⁹
in polis. libro primo capitulo primo cō-
munitates institutur⁹ diffiniuerit domū